

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มุ่งให้คนไทยตระหนักถึงคุณค่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย สร้างจิตสำนึกที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บนความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นฐานในการก้าวไปสู่สังคมที่มีความใส่ใจและแบ่งปันต่อผู้อื่น ตลอดจนนำไปสู่การสร้างและพัฒนานวัตกรรมและผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมต่อกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 39-44)

ชุมชนท้องถิ่นที่ผู้คนอาศัยอยู่ถือว่าเป็นสถาบันหลักทางสังคม ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนนำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคม สนับสนุนการค้นหายุทธศาสตร์อันโดดเด่นของชุมชน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมกลไกเชิงสถาบันในชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมสร้างความเข้าใจในพหุวัฒนธรรม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความมั่นคงทางวัฒนธรรมและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน ส่งเสริมการขยายผลและพัฒนาศักยภาพของคนสามวัย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนอย่างอบอุ่นและเข้มแข็ง มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างโอกาสการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และองค์ความรู้ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ใหม่ สร้างกระแสสังคมให้การเรียนรู้เป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียนรู้อ่านตั้งแต่วัยเด็ก และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัย

ควบคู่กับการพัฒนาองค์ความรู้ของท้องถิ่นทั้งจากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : 50-51)

การพัฒนาท้องถิ่นถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมไทย เพราะเป็นฐานล่างของสังคมโดยเฉพาะชุมชนหรือหมู่บ้าน การที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญเข้มแข็ง และมีความยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีรูปแบบหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ การพัฒนาท้องถิ่นจึงยึด ประโยชน์สุขของคนในชุมชนเป็นสำคัญ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาอย่างยั่งยืน ถือว่าเป็นการพัฒนาที่ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดีงาม เข้มแข็งพอที่จะช่วยเหลือผู้อื่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาค้นคว้าภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นแนวทาง เพื่อออกแบบการพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพ “ภูมิสังคม” ของท้องถิ่นนั้น ๆ ความเสมอภาค ถือเป็นหัวใจสำคัญของสังคมประชาธิปไตยที่ให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน นโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคกัน การกระจายอำนาจ เป็นแนวคิดสำคัญสำหรับการพัฒนาทุกระดับ ภายใต้หลักการที่ว่าไม่มีผู้ปกครองใดที่เข้าใจ ใกล้ชิด และเข้าถึงประชาชนและการแก้ปัญหาได้ดีเท่ากับผู้ปกครองที่มาจากราชาชนด้วยตนเอง ความคุ้มค่าในภาครัฐหรือองค์กรท้องถิ่น ประโยชน์สาธารณะ เป็นเป้าหมายที่ควรเน้น การบริหารที่มีประสิทธิผลคือมุ่งที่ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก โครงการพัฒนาบางอย่างอาจไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ แต่มีความคุ้มค่าในเชิงสังคม วัฒนธรรม การศึกษา หรือคุณภาพชีวิตของประชาชน (อภิชาติ คำดี, 2552 : 1 - 2)

อย่างไรก็ตามการพัฒนาท้องถิ่นต้องเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมของโลกในปัจจุบันทำให้สภาพภูมิประเทศของชุมชนท้องถิ่นเปลี่ยนไป ภัยจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ทำให้พื้นที่เปลี่ยนสภาพ ต้นไม้ที่อยู่ตามไร่นาถูก โคนเพื่อปรับสภาพไร่นาให้สามารถประกอบอาชีพได้สะดวก หรือนำไปทำเป็นที่อยู่อาศัย ระบบนิเวศที่อยู่รอบ ๆ มีสภาพที่เปลี่ยนจากเดิมสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในธรรมชาติ พืช สัตว์ บางชนิดได้เริ่มหดหายไปหรือลดน้อยลง จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ทำให้สังคม วัฒนธรรม ของคนในชุมชนท้องถิ่นต้องเปลี่ยน เพื่อปรับตนให้สามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้ การปรับเปลี่ยนดังกล่าวเรียกว่า นิเวศวัฒนธรรม ซึ่งการ

ปรับตัวของคนทางนิเวศวัฒนธรรมดังกล่าว ทำให้เกิดองค์ความรู้ หรือภูมิปัญญาในด้านต่างๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตสามารถอยู่รอดและยืนหยัดอยู่ในสังคมได้ต่อไป ภูมิปัญญาเหล่านี้เป็นสิ่งล้ำค่า มีคุณค่า ที่คนสมัยปัจจุบันจะต้องสืบทอดไว้ ให้เด็กและเยาวชนคนรุ่นหลังได้เรียนรู้ไว้ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของโลกที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน ภูมิปัญญาที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติ และภูมิปัญญาที่เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2013<<http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-infodetail04.html>>)

ผลพวงจากสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปทำให้เกิดปรากฏการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี พ.ศ.2554 เกิดน้ำท่วมกรุงเทพมหานครและหลายจังหวัดของภาคกลาง ทำให้แรงงานที่ไปประกอบอาชีพรับจ้างหรือทำงาน ในกรุงเทพมหานครหรือต่างจังหวัดต้องกลับมาช่วยพ่อแม่ ญาติทำงานที่บ้านที่เป็นชุมชนหรือท้องถิ่นที่ถือกำเนิดมา ทำให้ชาวอีสานลูกหลานในหมู่บ้านที่ไปทำงานรับจ้างหลายปีต้องกลับมาประกอบอาชีพที่บ้านเกิด เมื่อกลับมาอาศัยที่ชุมชนท้องถิ่นที่กำเนิดจะพบว่าสภาพของหมู่บ้าน ได้เปลี่ยนแปลงจากอดีต สภาพทางนิเวศวัฒนธรรมของหมู่บ้านในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป สภาพที่อยู่อาศัย ภูมิประเทศ แหล่งน้ำที่ทำกิน วัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งวิถีการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพของผู้คนในหมู่บ้านได้เปลี่ยนไป ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อมอันเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้อุณหภูมิของโลกเปลี่ยนไป ฤดูกาลเปลี่ยนไม่หมุนเวียนรอบเหมือนเดิม (สำลี พันธุ์วงศ์, 2555 : สัมภาษณ์)

การกลับมาดำเนินชีวิตยังท้องถิ่นที่กำเนิดของตนเองอีกครั้ง ทำให้ต้องมีการปรับตัว เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้อย่างเป็นสุข อีกทั้งต้องเรียนรู้สภาพพื้นที่ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นตนเพื่อประโยชน์ในการใช้ชีวิตให้อยู่รอดในสภาพชุมชนที่เป็นอยู่ ณ ปัจจุบันได้ นอกจากนี้แล้วในส่วนของความรู้หรือองค์ความรู้ของท้องถิ่นที่เป็นศาสตร์สำคัญในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องเร่งศึกษาเรียนรู้สำหรับใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพของตน เนื่องจากเดินทางจากบ้านเกิดตั้งแต่เมื่ออายุย่างเข้าช่วงวัยรุ่น ไม่ได้ศึกษาเรียนรู้ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ไว้ สำหรับองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำคัญของชุมชนส่วนมากจะอยู่กับตัวภูมิปัญญาท้องถิ่นที่อายุมากย่างเข้าสู่วัยชราและขาดการสืบต่อสืบทอดสู่คนในรุ่นต่อ ๆ มา (เปี่ยม พรอินทร์, 2555 : สัมภาษณ์)

ผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เอกลักษณ์
 อัตลักษณ์อันโดดเด่นของหมู่บ้านและองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดนิเวศ
 วัฒนธรรมมาเป็นหลักคิดในการดำเนินการ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาความรู้จากภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น ที่เคยต่อสู้กับสภาพการเปลี่ยนแปลงในอดีต นำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิตในท้องถิ่น
 หรือชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอด
 ชีวิตอย่างยั่งยืน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคม ที่จะส่งเสริมให้ทุกภาคส่วน
 นำค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงามของไทยเป็นฐานในการพัฒนาคนและสังคม สร้างจิตสำนึกใน
 การเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่จะมีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม หาอัตลักษณ์อัน
 โดดเด่นของชุมชน มาสร้างกระบวนการเรียนรู้ และปลูกฝังความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดย
 ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งให้สถาบันในชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วม สามารถอยู่ร่วมกันอย่าง
 สันติสุข มีความมั่นคงทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งสนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิดและร่วม
 กำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ
 ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญ
 กับการจัดการการเรียนรู้ในชุมชน การศึกษาถอดองค์ความรู้ของชุมชนและชุมชนต้นแบบ การ
 จัดการตนเองได้ตามบริบทของพื้นที่ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาทักษะในการ
 ประกอบอาชีพ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และสร้างความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตใน
 การอยู่ร่วมกับครอบครัว ชุมชนอย่างอบอุ่นและเข้มแข็งควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความ
 ร่วมมือระหว่างชุมชนกับเครือข่ายภาคประชาสังคม และภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบเฝ้า
 ระวังปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน
 นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างค่านิยมให้คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความ
 แตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้าง
 ความเป็นเอกภาพในสังคม ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับ
 ประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียน เพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบ
 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
 วัฒนธรรม และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะการเรียนรู้จากภูมิปัญญา
 ท้องถิ่น ถือเป็นเครื่องมือที่จะทำให้คนเห็นรากเหง้าของตนเอง เกิดสำนึกความเห็นคุณค่า ความ
 ภูมิใจ และศักดิ์ศรีของสิ่งที่ท้องถิ่นตนมีอยู่ เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่น
 ความภูมิใจนี้ทำให้คนเรามีความเชื่อมั่นในตัวเองว่ามีของคืออยู่ ใครมาบอกให้เชื่ออะไรก็ไม่หลง

ตามเขาไปง่าย และการสืบค้นรากเหง้าของตนเอง ยังนำมาซึ่งความรู้ว่าเรามีของดีอะไรที่น่าจะนำมาเปิดฝืนสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มขึ้นได้ การที่คนในชุมชนร่วมกันสืบค้นประวัติชุมชนของตนได้มีผลไปปลูกพลังและสร้างความภาคภูมิใจถึงความยิ่งใหญ่และควมมีคุณค่าของภูมิปัญญา ทั้งเรื่องราวประวัติศาสตร์ของชุมชนและองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวของภูมิปัญญา นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มสีสันและคุณค่าให้กับชุมชนอีกด้วย

โดยผู้วิจัยได้มองว่าตำบลบัวมาศเป็นตำบลที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน มีกลุ่มบัวมาศ ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมในศิลปะขอม สร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เป็นโบราณสถานสำคัญที่ผู้คนเคารพบูชา มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นอัตลักษณ์อันโดดเด่นของหมู่บ้าน ผู้คนที่อาศัยอยู่ในตำบลบัวมาศได้ผ่านเหตุการณ์ ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีประสบการณ์มีองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวภูมิปัญญามากมาย ควรมีการอนุรักษ์และสืบทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และนำมาปรับใช้กับการดำรงชีวิต โดยความรู้ในเรื่อง วัฒนธรรมเก่าๆ ประเพณี ความเชื่อ ประวัติของหมู่บ้าน และประวัติของกลุ่มบัวมาศ นั้น ส่วนมากจะอยู่ในตัวของปราชญ์หรือภูมิปัญญาของหมู่บ้าน ซึ่งในขณะนี้ปราชญ์และภูมิปัญญาเหล่านี้อายุล่วงเข้าสู่วัยชรามากแล้ว การสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นเริ่มขาดหายไป เมื่อเห็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตำบลบัวมาศแล้ว จึงต้องการศึกษาการปรับตัวของคนในตำบลบัวมาศทางนิเวศวัฒนธรรมและกระบวนการเปลี่ยนผ่านองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สืบทอดองค์ความรู้ทางด้านนิเวศวัฒนธรรม เช่นวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ประวัติของหมู่บ้าน และประวัติของกลุ่มบัวมาศ ให้คนรุ่นหลังได้ทราบถึงรากเหง้าตัวตนและการปรับตัวให้อยู่กับสิ่งแวดล้อมของชุมชนในอดีต เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่บนโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงใบนี้ได้อย่างเป็นสุขสืบไป

คำถามวิจัย

คำถามวิจัยหลัก

รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบลบัวมาศ อำเภอศรีบึง จังหวัดมหาสารคาม เป็นอย่างไร

คำถามวิจัยรอง

1. ปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนทางด้านนิเวศวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงสาเหตุ และปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบันเป็นอย่างไร
2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลบัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคามเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนทางด้านนิเวศวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงสาเหตุ และปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบัน
2. เพื่อค้นหาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลบัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษารูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบลบัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

ภูมิปัญญาในตำบลบัวมาศ ซึ่งเป็นผู้รู้ ผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน 15 คน

พื้นที่

พื้นที่ในการวิจัย คือ พื้นที่ตำบลบัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 9 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านบัวมาศ หมู่ที่ 1,2 บ้านกกกอก บ้านโนนทัน บ้านไทยเจริญ บ้านหนองแวง บ้านหนองตุ บ้านทุ่งสว่าง และบ้านอุทัยทิศ

ระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 10 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.นิเวศวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมที่ปรับตัวตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่

เปลี่ยนแปลง ในมุมมองสามมิติ คือคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ในหมู่บ้านในท้องถิ่น อันเป็นศักยภาพ

หรือความสามารถ วิธีการ เครื่องมือเพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ปัญหาการดำรงชีวิตให้บุคคลในท้องถิ่นมีความสุขและอยู่รอดปลอดภัย โดยความรู้ ความคิด ความเชื่อที่ท้องถิ่นได้สั่งสมและสืบทอดต่อกันมา ด้วยการเรียนรู้มาจากปู่ ย่า ตา ยาย ญาติพี่น้องและความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน

3.ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หมายถึง เรื่องราวของมนุษย์ ความเป็นมาในอดีต ของ

ท้องถิ่น

4.การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ลักษณะการส่งสมความรู้ ความคิดจากคน

รุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง มีการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ของการดำเนินชีวิต และนำสิ่งที่ได้รับไปปรับใช้อย่างสร้างสรรค์

5.รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม หมายถึง

กระบวนการส่งสมและถ่ายทอดความรู้ความคิดและการประพฤติปฏิบัติจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีก

รุ่นหนึ่ง ให้สามารถนำไปปรับใช้อย่างสร้างสรรค์ ตามเงื่อนไขของสังคมและสิ่งแวดล้อม

6.หมู่บ้าน หมายถึง โบราณสถานหมู่บ้าน ตั้งอยู่ที่บ้านกกกอก ตำบลบัวมาศ

อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบลบัวมาศ

อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ทำให้คนในตำบลบัวมาศมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน รากเหง้า ความเป็นมาของท้องถิ่น รักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์อันโดดเด่นของชุมชน ความเป็นตัวตนของชุมชนไว้

2. รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบล

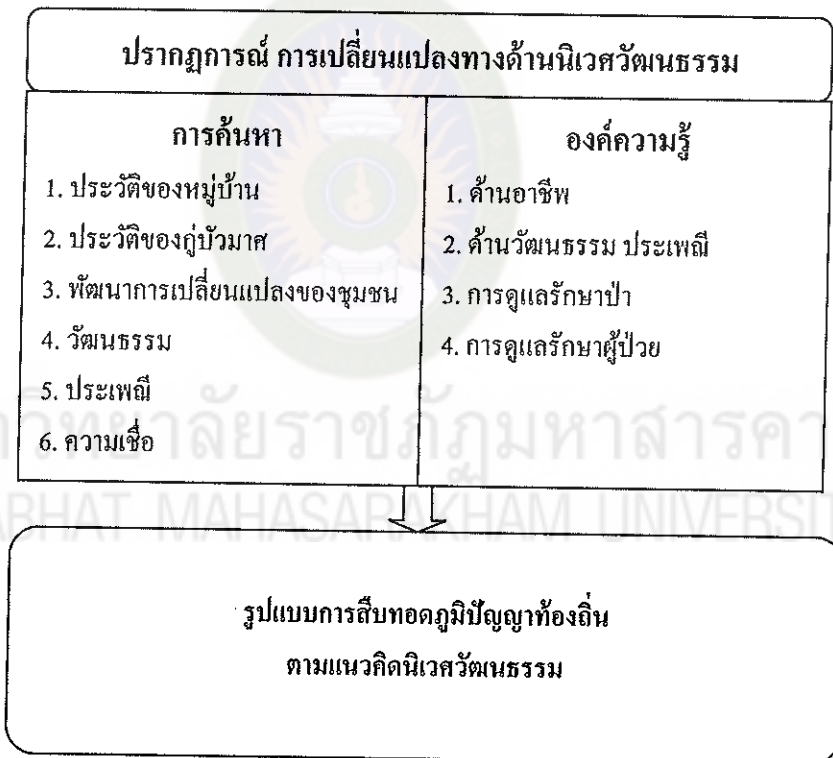
บัวมาศ อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมไว้อย่างยั่งยืน

3. รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบลบัว
มาศ อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม ทำให้สามารถรักษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมิให้
สูญหายไปจากคนในชุมชน สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาชีวิตคนในชุมชนได้

4. รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม ของตำบลบัว
มาศ อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม ส่งเสริมให้น้องค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็น
กำลังหลักในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถแสดงดังภาพต่อไปนี้คือ

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิด รูปแบบการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรม
ของตำบลบัวมาศ อำเภอศรีบรีอ จังหวัดมหาสารคาม